

Розділ 4

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ І ГАЛУЗЕЙ

DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.2\(60\).105-112](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.2(60).105-112)

УДК 330.65

Андрусь О.І., Пятаченко С.Ю.

ФАКТОРИ ТА СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В роботі проаналізовано зміст, фактори формування прибутковості підприємства. З'ясовано, що прибутковість характеризується двома взаємопов'язаними але не тотожними показниками: прибутком та рентабельністю. Прибуток – абсолютний грошовий вираз результатів господарської діяльності підприємства за певний період, водночас рентабельність – відносний показник прибутковості, який відображає ефективність використання задіяних ресурсів та здійснених підприємством витрат. Формування належного рівня прибутковості підприємства залежить від впливу ряду зовнішніх та внутрішніх факторів. В роботі також запропоновано систему формування прибутковості підприємства.

Ключові слова: прибутковість підприємства, прибуток, рентабельність, фактори та система формування прибутковості підприємства.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин в Україні зумовлює потребу підвищення ефективності будь-якого підприємства. Визначальними категоріями ефективності господарської діяльності будь-якого підприємства є його прибутковість, яка в складних воєнних соціально-економічних умовах залишається складною проблемою і є визначальним чинником як економічної безпеки підприємства, так і фактором його сталого розвитку. Відтак, проблема зростання прибутковості будь-якого підприємства набуває особливого значення та потребує всебічного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблемі зростання прибутковості підприємства приділяється значна увага дослідників. Так, обґрунтуванню методів аналізу доходу та прибутковості підприємства присвячено роботи зарубіжних дослідників – А.

Бабо, Ю. Бриггема, М. Ерхардта, І.О., К. Макконела, С. Брю. Вагомим теоретичним доробком обґрунтування проблеми управління прибутковістю підприємства є праці та вітчизняних учених – І.О. Бланка, С.Ф. Голова, В.М. Костюченка, А.М. Поддєрьогіна, М.Д. Білик, І.Д. Буряк, Г.В. Савицької. Методичні та практичні проблеми управління прибутковістю знайшли відображення в роботах М.А. Болюха, В.З. Бурчевського, М.І. Горбаток. Проблеми ефективності формування та розподілу прибутковості підприємства, оптимізації та пошуку резервів її зростання розкриті в працях В.І. Блонської, Н.М. Ткаченко, Д.Ф. Іванченко, О.Р. Кривецько. Висвітленню проблеми інноваційних підходів до підвищення ефективності господарської діяльності підприємства та формування його прибутковості присвячені наукові праці Т.П. Лободзинської, В.П. Кузнецової, О.В. Романовської. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, проблема зростання прибутковості сучасних підприємств все ще потребує подальшого дослідження.

Метою роботи є дослідження та узагальнення факторів та системи формування прибутковості сучасного підприємства. Теоретичні висновки мають бути зроблені з позицій збереження надбань сучасної економічної науки.

Основний матеріал дослідження. Дослідники вважають прибутковість головною метою діяльності підприємства, джерелом та

© **Андрусь О.І.**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, Україна, тел.. +380996056511, e-mail: olgaiandrus@gmail.com

Пятаченко С.Ю., бакалавр кафедри економіки та підприємництва Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, Україна, тел.. +380503036786, e-mail: serginhovs16@gmail.com

визначальним показником ефективності його розвитку. Так, прибутковість, на думку І.О. Бланка, відображає зміст та умови господарської діяльності підприємства [4, с.38]. Л.С. Гаватюк, Н.М. Перегіняк зазначають, що прибутковість є визначальним фактором реалізації визначених цілей підприємства [10, с.363-367]. Є.Ю. Ткаченко наголошує, що прибутковість відображає абсолютний та відносний ефекти

використання підприємством обмежених ресурсів [19, с. 99]. Відтак, прибутковість характеризує ефективність господарської діяльності підприємства та забезпечує розширене відтворення задіяних ресурсів.

Аналіз економічних джерел дозволив узагальнити дефініції поняття «прибутковість» (таблиця 1).

Таблиця 1

Аналіз дефініцій поняття «прибутковість» підприємства

Джерело	Визначення
Антонюк Р.Р., [7, с.51]	Здатність підприємства генерувати позитивний фінансовий результат основної та всієї господарської діяльності, який виявляється у домінуванні доходу над здійсненими витратами та є достатнім для подальшого ефективного функціонування підприємства.
Огійчук М.Ф. [60, с. 37]	Вид ефективності, який характеризує результативність функціонування економічних систем.
Єпіфанова І.Ю., Гуменюк В.С., [38, с. 189-192]	Здатність приносити прибуток та забезпечувати ефективне відтворення використаних ресурсів.
Гаватюк Л.С., Перегіняк Н.М., [17, с. 363-367].	Найважливіший показник розвитку підприємства, який означає збільшення потенційних можливостей підприємства, підвищення ступеня його ділової активності.

Для аналізу ефективності роботи підприємства характеризується двома підприємства використовують відповідні взаємопов'язаними але не тотожними показники, які є визначають ефективність діяльності підприємства. Прибутковість показниками: прибутком та рентабельністю (рис. 1).

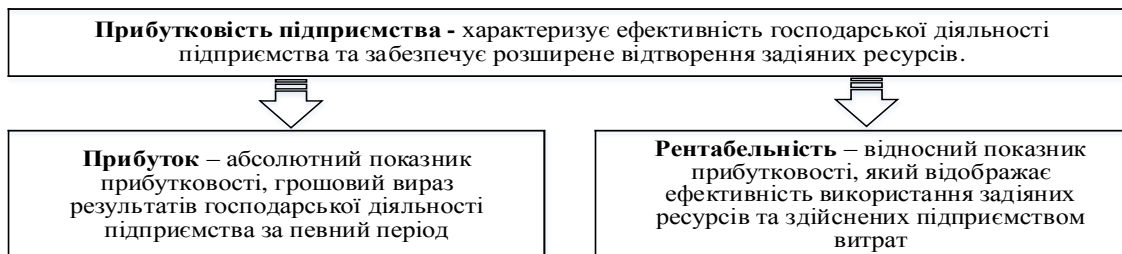

Рис.1. Прибутковість підприємства

Прибуток – абсолютний грошовий вираз результатів господарської діяльності підприємства за певний період, водночас рентабельність – відносний показник прибутковості, який відображає ефективність використання задіяних ресурсів та здійснених підприємством витрат. Прибуток і рентабельність – основні якісні показники економічної ефективності підприємства, які характеризують його фінансовий стан, успіхи та можливості реалізації розробленої програми економічного та соціального розвитку. Рентабельність і прибуток тісно пов'язані між собою. Так, зростання прибутку підприємства створює умови для збільшення рентабельності. Для розкриття змісту обох економічних категорій проаналізуємо та узагальнимо сучасні

наукові підходи.

Дослідження свідчать, що поняття прибутку сформувалося разом із появою товарно-грошових відносин, розвитком інституту приватної власності. Перші дефініції поняття «прибуток» ототожнювалися з валовим доходом підприємства, який в умовах формування ринкових відносин вважався доходами факторів виробництва – землі, праці, капіталу як винагороди власників за надання послуг їх використання. Розвиток ринкових відносин в Україні зумовив необхідність формування інноваційних підходів до управління формуванням і розподілом прибутку. Тому аналіз сучасних дефініцій поняття прибутку дозволяє розкрити його економічну сутність (таблиця 2).

Таблиця 2

Сучасні трактування економістів поняття «прибуток»

Джерело	Визначення
Блонська В.І., Нагірна А.Я., [5, с. 53]	Прибуток є основним фінансовим джерелом розвитку підприємства, науково-технічного вдосконалення його матеріальної бази і продукції всіх форм інвестування.
О.О. Гетьман В.М. Шаповал, [11, с. 358].	Прибуток – це різниця між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, робіт, послуг), між обсягом отриманої виручки та величиною витрат на виробництва та реалізації продукції
Опікунова Н.В., Лопата В.Г., [16, с. 215]	Прибуток є не лише результатом успішної діяльності, в контексті підприємництва, він виступає фактором організації виробництва.
Савицька Г.В., [18, с. 418]	Прибуток – кінцева мета і рушійний мотив товарного виробництва і ринкової економіки. Це головний стимул і основний показник ефективності будь-якого підприємства і фірми.
Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк І.Д. [20, с. 283]	Прибуток – це економічна категорія ринкової економіки, яка забезпечує інтереси держави, власників і персоналу підприємства.
Швиданенко Г.О. [12, с. 487]	Прибуток – це частина доходу після відшкодування відповідних витрат, понесених у процесі формування отриманого доходу підприємства.

Прибуток як частина новоствореної вартості, на думку А.М. Поддєрьогіна, М.Д. Білик, І.Д. Буряк утворюється у процесі виробництва та реалізації продукції [20, с. 283]. Прибуток як втілений у грошовій формі чистий дохід підприємства на використаний капітал, наголошує І.А. Бланк, уособлює його винагороду за ризик підприємницької діяльності та визначається різницею сукупного доходу та сукупних витрат [4, с. 538].

С.Ф. Покропивний [17, с. 436], Л.І. Шваб [21, с. 298] та Н.М. Бондар [7, с. 153] вважають прибуток частиною виручки від реалізації продукції за винятком здійснених підприємством витрат виробничої та комерційної діяльності. Прибуток, на думку О.І. Андрусь, є головною метою, основним спонукальним мотивом та критерієм ефективності підприємницької

діяльності, ціною капіталу на ринку, захисним механізмом підприємства від банкрутства та джерелом формування фінансових ресурсів підприємства [1, с. 363-369].

Отже, прибуток характеризує успішність і ефективність діяльності будь-якого підприємства. З терміном «рентабельність» справа складніша. Якщо прибуток показує абсолютний ефект діяльності, то рентабельність характеризує міру цієї ефективності, тобто відносний рівень прибутковості підприємства або продукції, яка реалізується відносно здійснених витрат.

Наукові погляди дослідників стосовно трактування та сутності показників рентабельності також різняться, проте вони єдині в характеристиці рентабельності як показника ефективності діяльності підприємства (табл. 3).

Таблиця 3

Трактування економістів поняття «рентабельність»

Джерело	Визначення
Бригхем Ю., Ерхардт М. [8]	Коефіцієнти рентабельності показують спільний вплив левєриджа і ефективності управління активами і заборгованістю на результати діяльності компанії.
Бойчик І.М. [6, с. 300]	Рентабельність – це відносний показник ефективності роботи підприємства, який характеризує рівень віддачі витрат і ступінь використання ресурсів. У загальному вигляді обчислюється як відношення прибутку до витрат (ресурсів).
Савицька Г.В. [18, с. 233]	Показники рентабельності характеризують ефективність господарської діяльності підприємства, прибутковість різних напрямків його діяльності (виробничого, фінансового та інвестиційного), окупність витрат тощо. Їх величина показує співвідношення ефекту з використаними ресурсами.
Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк І.Д. [20, с. 285]	Показники рентабельності характеризують фінансові результати і ефективність діяльності підприємства. Вони вимірюють дохідність підприємства з різних позицій і групуються у відповідності з інтересами учасників економічного процесу, ринкового обміну.

Джерело	Визначення
Швиданенко Г.О., Васильков В.Г., Гончарова Н. П. [12, с. 435]	Рентабельність – це відносний показник ефективності підприємства, який характеризує рівень віддачі витрат і ступінь використання ресурсів.

Рентабельність як відносний показник ефективності роботи підприємства, наголошує Н.М. Бондар, обчислюється відношенням прибутку до витрат [7, с. 68]. Г.В. Савицька зауважує, що рентабельність як відносний показник інтенсивності виробництва характеризує рівень окупності (прибутковості) відповідних складників процесу виробництва або сукупних витрат підприємства [18, с. 413]. Отже, рентабельність як відносний економічний показник є нормою прибутку, відображає ефективність виробництва та визначається відношенням отриманого прибутку до витрат підприємства. Водночас, рентабельність характеризує не тільки ефективність діяльності підприємства, але й окремих напрямів його діяльності – виробничої, логістичної, інвестиційної, управлінської, маркетингової тощо.

Таким чином, Рентабельність (від нім. *rentabel* – прибутковий) – комплексний відносний показник інтенсивності виробництва, економічної ефективності використання складових процесу виробництва – матеріальних, трудових і грошових ресурсів, задіяних у процесі виробництва і реалізації продукції. З іншого боку, рентабельність – якісний вартісний показник рівня віддачі витрат або використання задіяних у процесі виробництва і реалізації товарів (робіт і послуг) ресурсів. Це не просто статистично обчислений параметр, а складний комплексний соціально-економічний критерій, який на відміну від прибутку характеризує ефективність фінансової діяльності будь-якого конкретного економічного суб'єкта (підприємства, підприємства, регіону, національної економіки в цілому).

Основними принципами формування прибутковості підприємства, на думку І.О. Бланка, є:

- інтегрованість у загальну систему управління підприємством відповідно до якої управління прибутковістю органічно поєднується в систему виробничого, інноваційного, інвестиційного, фінансового менеджменту та менеджменту персоналу;

- комплексність формування управлінських рішень, які мають бути найтіснішим чином взаємопов'язаними та виявляти прямий або опосередкований вплив на

кінцеві результати управління прибутковістю. Кожне з управлінських рішень повинно забезпечувати результативність формування та використання прибутковості підприємства в цілому;

- високий динамізм процесу управління, оскільки навіть найбільш ефективні управлінські рішення щодо формування та використання прибутку в минулому періоді не завжди доцільно використовувати в поточному та майбутніх періодах, що передусім пов'язано з мінливою динамікою факторів ринкового середовища, кон'юнктури товарного та фінансового ринків;

- варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень, оскільки прийняття кожного управлінського рішення щодо формування, розподілу та використання прибутку повинна враховувати можливі альтернативи дій;

- орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства передбачає, що якими б прибутковими не здавалися будь-які проекти управлінських рішень поточного періоду, вони повинні бути відхилені, якщо вступають в суперечність з провідною метою діяльності підприємства та стратегічними напрямками його розвитку [4].

Однак можливість формування належного рівня прибутковості підприємства проблема складна, оскільки залежить від впливу безлічі факторів. Фактори впливу на прибуток та рентабельність доцільно поділити на дві групи: – *фактори зовнішнього середовища* (об'єктивні), – *фактори внутрішнього середовища* (суб'єктивні) [2, с. 395-398].

До *факторів зовнішнього середовища* доцільно віднести: економічну ситуацію в країні, рівень інфляції, характер і гостроту конкурентної боротьби, кон'юнктуру ринку або співвідношення між попитом і пропозицією на продукцію та послуги підприємств, податкову і кредитну політику держави і комерційних банків, тарифи на товари та послуги, що надаються іншими підприємствами, ціну на сировину та товари для підприємств. Одні з цих факторів прямо впливають на прибуток, інші опосередковано через товарообіг (оборот) або витрати виробництва та обігу.

До *внутрішніх факторів формування прибутковості*, залежних від діяльності

підприємств, належать: тип і категорія підприємства та, відповідно, величина націнки на сировину, продукти та послуги, рівень технічної оснащеності підприємства та механізації праці, прогресивність задіяної техніки та обладнання, характер технологічних процесів та рівень їх продуктивності, обсяг і склад виробленої продукції, послуг і товарообігу, сума і рівень витрат виробництва і обігу, зокрема

співвідношення між змінними і постійними витратами, обсяг активів підприємства, їх структура, віддача, організаційно-технічні, організаційно-управлінські та соціально-економічні тощо.

Для визначення резервів збільшення прибутковості підприємства доцільно проаналізувати всі технологічні стадії системи її формування (рис. 2), зокрема:

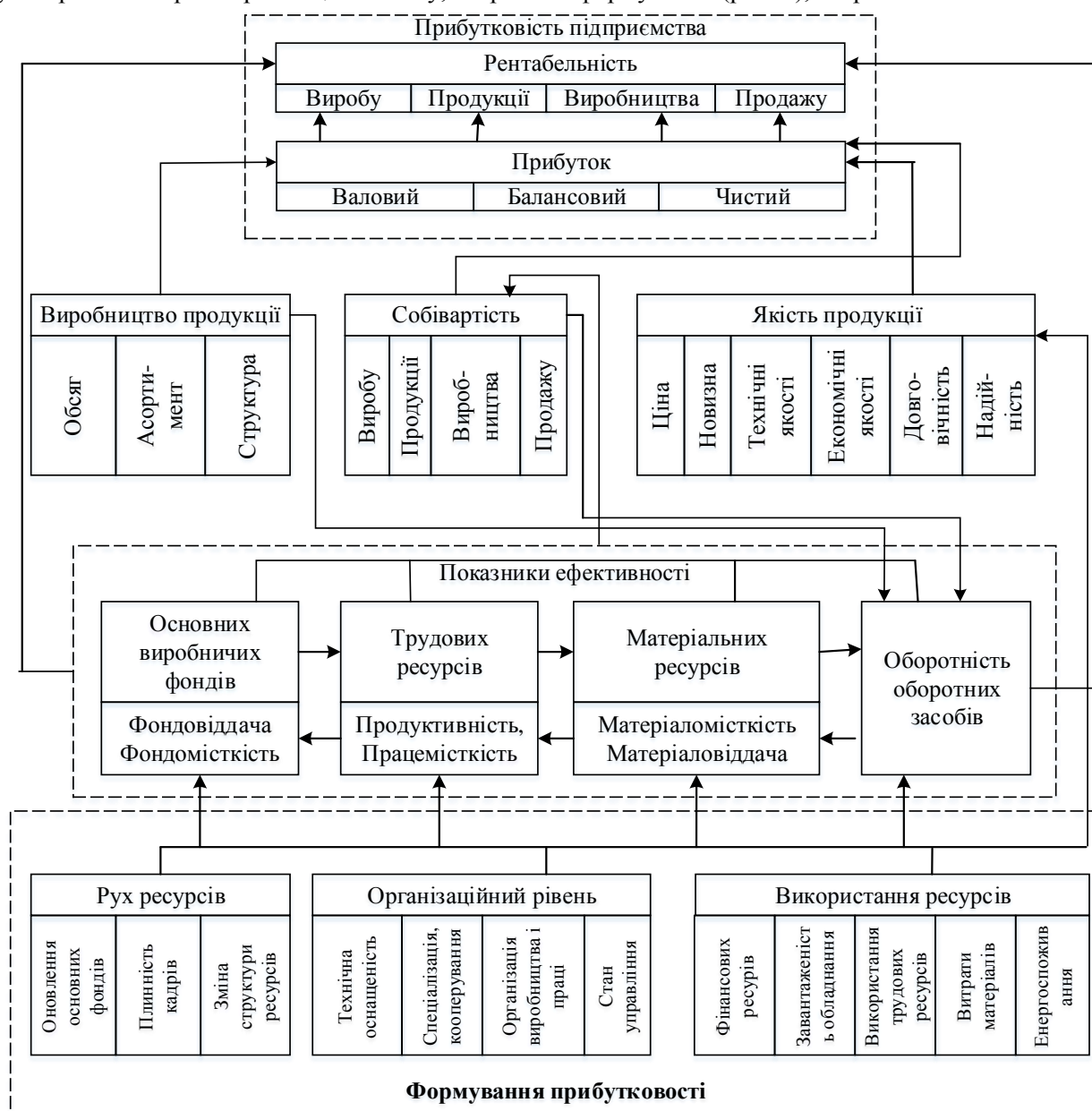

Рис. 2. Система формування прибутковості підприємства

– технічну оснащеність виробництва, процесів забезпечення, оновлення, завантаженості та ефективності використання задіяних основних фондів, їх фондовіддачу та фондомісткість готової продукції, продаж зайвого устаткування та іншого майна або здача його в оренду;

– використання трудових ресурсів і плинності кадрів, продуктивності праці та працемісткості готової продукції; впровадження заходів зростання продуктивності праці технологічного та управлінського персоналу, скорочення невиробничих витрат, адміністративно-управлінського персоналу;

- забезпечення та використання матеріальних та енергетичних ресурсів виробництва, їх матеріаловіддачі та матеріаломісткості готової продукції;
- зниження собівартості продукції, зокрема, собівартості виробу, асортиментної одиниці, продукції в цілому та її продажу шляхом раціонального використання матеріальних ресурсів, виробничих потужностей і площ, робочої сили та робочого часу, скорочення втрат від браку;
- використання сучасних методів управління витратами – систем «дирек-костінг», управління результатами діяльності підприємства на основі беззбитковості, впровадження управлінського обліку тощо;
- забезпечення, розподілу та використання фінансових ресурсів, оборотності оборотних засобів);
- пошук і впровадження резервів організації виробництва та праці, використання сучасних технологій організації та управління виробництвом;
- впровадження систем забезпечення якості продукції, її новизни, технічної, економічної якості, довговічності та надійності, впорядкування цінової політики підприємства з відповідним розширенням обсягів продажу;
- диверсифікацію виробництва – постійне проведення наукових досліджень, аналізу ринку, поведінки споживачів і конкурентів;
- підвищення ефективності системи маркетингу підприємства, оновлення товарного

асортименту відповідно до життєвого циклу кожної асортиментної одиниці, постійний аналіз елементів доданої вартості в структурі цін асортиментної групи товарів, вилучення збиткових одиниць асортименту та одиниць асортименту, які завершують життєвий цикл, формування асортиментного портфеля на основі продукції високого та середнього рівня рентабельності;

- розширення часток ринку внаслідок вертикальної та горизонтальної сегментації, використання прогресивних маркетингових та цінових стратегій підприємства;

- формування надійних відносин з постачальниками, посередниками, споживачами.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, в роботі проаналізовано зміст, фактори та систему формування прибутковості підприємства. З'ясовано, що прибутковість характеризується двома взаємопов'язаними але не тотожними показниками: прибутком та рентабельністю. Формування належного рівня прибутковості підприємства залежить від впливу ряду зовнішніх та внутрішніх факторів. В роботі також запропоновано систему формування прибутковості підприємства.

Наступні наукові розвідки будуть присвячені побудові моделі управління прибутковістю підприємства як сукупності системи планування, організації, аналізу та контролю результатів формування, розподілу та використання прибутку.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусь О.І. Економічна теорія. Практикум. Інтерактивні методи в модульному навчанні. Навчальний посібник. / О.І. Андрусь, - К.: КНТ, 2008. – 480с.
2. Андрусь О.І. Прибутковість підприємств роздрібної торгівлі як засіб забезпечення їх господарських результатів. / О.І. Андрусь, О.І. Скоробогатий Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітні аспекти. / Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції 30-31 березня 2017 р.. – Дніпро: НМетАУ, 2017. – С. 395-398.
3. Антонюк Р.Р. Прибуток як регулятор підприємницької активності. / Р.Р. Антонюк // Економічний простір : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2008. – № 18. – 259 с.
4. Бланк, И.А. Управление прибылью / И.А. Бланк. – 2-е изд.,расширен.и доп. – К. : Ника-Центр; Эльга, 2002. – 752с.
5. Блонська В.І. Стратегічне управління прибутком підприємства / В.І. Блонська, А.Я. Нагірна // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 20.5. – С. 145-152.
6. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М. Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с.
7. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посібник. – 2. вид., доп. – К.: А.С.К., 2005. – 400 с.
8. Бриггем Ю., Эрхардт М. Финансовый менеджмент 10-е изд. – Пер. с англ. под ред. к. э. н. Е.А. Дорфеева. – СПб.: Питер, 2009. — 960 с.
9. Воронкова Т.Є. Шляхи підвищення прибутковості підприємства в умовах нестабільного середовища / Т.Є. Воронкова, Н.Ю. Безпалько // Інвестиції: практика та досвід № 19 / 2016, - С. 42-44.

10. Гаватюк Л.С. Шляхи підвищення рівня прибутковості вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання / Л.С. Гаватюк, Н.М. Перегіняк // Економіка і суспільство. / Вісник Мукачівського державного університету. Мукачево. – № 9, 2017– С. 363 – 367.
11. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. – 2 – ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
12. Економіка підприємства: підручник. / Швиданенко Г.О., Васильков В.Г., Гончарова Н. П. та ін.; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2009. – с.598.
13. Єпіфанова І.Ю. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності / І.Ю. Єпіфанова, В.С. Гуменюк // Економіка та суспільство. – 2016. – № 3. – С. 189-192.
14. Огійчук М. Ф. Суть прибутку та підходи до методики його визначення / М. Ф. Огійчук // Економіка АПК. – 2009. – № 6. – С. 31 – 45.
15. Опікунова Н.В. Управління прибутком підприємства / Н.В. Опікунова, В.Г. Лопата // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – № 46. – С. 294-298.
16. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: навч. посібник / С.Ф. Покропивний. – К.: КНЕУ, 2000. – 528 с.
17. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: [навч. посіб.] / Г.В. Савицька. – [3-те вид., випр. і доп.]. – К. : Знання, 2007. – 668 с.
18. Ткаченко Є.Ю. Управління формуванням прибутку в процесі господарської діяльності підприємств машинобудування: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 / Є.Ю. Ткаченко. – Запоріжжя, 2006. – 220 с.
19. Фінанси підприємств: Підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, І.Д. Буряк та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 6-те вид., перероб. та допов. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.
20. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. – К.: Каравела, 2004. – 568 с.

REFERENCES

1. Andrus, O. I. (2008). Ekonomichna teoriya. Praktykum. Interaktyvni metody v modul'nomu navchanni. Navchal'nyy posibnyk [Economic theory. Practicum Interactive methods in modular education. Tutorial]. K.: KNT [in Ukrainian].
2. Andrus, O. I. (2017). Prybutkovist' pidpryyemstv rozdribnoyi torhivli yak zasib zabezpechennya yikh hospodars'kykh rezul'tativ [Profitability of retail trade enterprises as a means of ensuring their economic results]. Proceedings from: Vseukrayins'ka naukovo-praktychna konferentsiya "Suchasni problemy obliku, analizu, audytu y opodatkuvannya subyektiv hospodars'koyi diyal'nosti: teoretychni, praktychni ta osvityans'ki aspekty" – All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "Modern problems of accounting, analysis, audit and taxation of business entities: theoretical, practical and educational aspects" (pp. 395-398). Dnipro: NMetAU [in Ukrainian].
3. Antonyuk, R. R. (2008). Prybutok yak rehulyator pidpryyemnyts'koyi aktyvnosti [Profit as a regulator of entrepreneurial activity]. Ekonomichnyy prostir – Economic space, 18, 259. Dnipropetrovs'k: PDABA [in Ukrainian].
4. Blank, I. A. (2002). Upravlenie prybylyu [Profit Management]. K.: Nika-Tsentr; Elha [in Russian].
5. Blons'ka, V.I. (2010). Stratehichne upravlinnya prybutkom pidpryyemstva [Strategic profit management of the enterprise]. Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny – Scientific Bulletin of National Technical University of Ukraine, 20.5, 145-152 [in Ukrainian].
6. Boychuk, I.M (2016). Ekonomika pidpryyemstva: pidruchnyk [Enterprise economics: a textbook]. K.: Kondor - Vydavnytstvo [in Ukrainian].
7. Bondar, N.M. (2005). Ekonomika pidpryyemstva: Navch. Posibnyk [Enterprise economics: Educational manual]. K.: A.S.K. [in Ukrainian].
8. Brykhkem, Yu., Erkhhardt, M. (2016). Finansovyi menedzhment [Financial Management]. SPb.: Pyter. [in Russian].
9. Voronkova, T. Ye. (2016). Shlyakhy pidvyshchennya prybutkovosti pidpryyemstva v umovakh nestabil'noho seredovyshcha [Ways to increase the profitability of an enterprise in an unstable environment]. Investytsiyi: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience, 19, 42-44 [in Ukrainian].
10. Havatyuk, L.S. (2017). Shlyakhy pidvyshchennya rivnya prybutkovosti vitchyznyanykh pidpryyemstv u suchasnykh umovakh hospodaryuvannya [Ways to increase the level of profitability of domestic enterprises in modern economic conditions]. Visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu – Bulletin of the Mukachevo State University, 9, 363-367 [in Ukrainian].
11. Het'man, O.O., & Shapoval V.M. (2010). Ekonomika pidpryyemstva: Navch. posib. [Enterprise economics: Educational manual]. K.: Tsentr uchbovoyi literatury [in Ukrainian].
12. Shvydanenko, H. O. (Eds). (2009). Ekonomika pidpryyemstva: pidruchnyk [Enterprise economics: textbook]. K.: KNEU [in Ukrainian].

13. Yepifanova, I.Yu. (2016). Prybutkovist' pidpryyemstva: suchasni pidkhody do vyznachennya sutnosti [Enterprise profitability: modern approaches to defining the essence]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and society*, 3, 189-192 [in Ukrainian].
14. Ohnychuk, M. F. (2009). Sut' prybutku ta pidkhody do metodyky yoho vyznachennya [The essence of profit and approaches to the methodology of its determination]. *Ekonomika APK – Economy of the agricultural sector*, 6, 31-45 [in Ukrainian].
15. Opikunova, N.V. (2014). Upravlinnya prybutkom pidpryyemstva [Enterprise profit management]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti – Herald of transport and industry economy*, 46, 294-298 [in Ukrainian].
16. Pokropyvnyy, S.F. (2000). *Ekonomika pidpryyemstva: navch. posibnyk* [Enterprise economics: education. manual]. K.: KNEU [in Ukrainian].
17. Savyts'ka, H.V. (2007). *Ekonomichnyy analiz diyal'nosti pidpryyemstva* [Economic analysis of enterprise activity]. K.: Znannya [in Ukrainian].
18. Tkachenko, Ye.Yu. (2006). *Upravlinnya formuvannyam prybutku v protsesi hospodars'koyi diyal'nosti pidpryyemstv mashynobuduvannya* [Management of profit formation in the process of economic activity of machine-building enterprises]. Candidate's thesis. Zaporizhzhya [in Ukrainian].
19. Poddyerohin, A. M. (Eds.) (2006). *Finansy pidpryyemstv: Pidruchnyk* [Enterprise Finance: Textbook]. K.: KNEU [in Ukrainian].
20. Shvab, L.I. (2004). *Ekonomika pidpryyemstva: Navch. posibnyk dlya stud. vyshchykh navch. zakladiv* [Enterprise economics: Educational manual guide for students of higher education institutions]. K.: Karavela [in Ukrainian].

Отримано 09.09.2022